

Inhoud

Voorwoord	9
1. Een aparte	15
2. Het tweede kopje koffie gratis	27
3. Vertrouwelingen	37
4. Eindelijk aan de vrouw	50
5. 'De bouw? Heb je daar ook al verstand van?'	63
6. 'Deze relatie is al jaren beëindigd'	80
7. Het uitgetumde leven van Rian van Rijbroek	88
8. Zelfverklaard cyberexpert	102
9. Angsten en wanen	111
10. Nieuwe vertrouwelingen	122
11. 'Of denk je dat ik er weer achter zit?'	132
12. 'Er is er hier maar één de baas!'	145
13. De slechte vrouw	158
14. Geen getrouw beeld van de werkelijkheid	174
15. Onafhankelijke onderzoekers	187
16. Steeds verder het moeras in	202
17. Ze is binnen	219
Epiloog	235
Bronnen	241

Voorwoord

Dit boek vertelt een ongelofelijk verhaal uit de top van het Nederlandse bedrijfsleven. Het is de geschiedenis van boerenzoon Gerard Sanderink uit het Twentse gehucht Lemselo, die opklimt tot een vermogend man. Met een geschat vermogen van 550 miljoen euro staat hij op plek 82 in de Quote 500. Een succesvol man, die eigenhandig een veelzijdig internationaal zakenimperium opbouwde: hij is de baas van onder meer ICT-bedrijf Centric, bouwbedrijf Strukton en ingenieursbureau Antea. Zijn imperium biedt werk aan zeker 14 000 mensen wereldwijd en heeft een jaaromzet van bijna 3 miljard euro.

In de zomer van 2018 ontmoet deze Gerard Sanderink op zeventigjarige leeftijd een vrouw die zijn leven ingrijpend zal veranderen. Dat gebeurt wel vaker met mannen die in de Quote 500 staan. En dat ze eenentwintig jaar jonger is dan hij zal ook niemand verbazen. Maar deze Rian van Rijbroek uit het Brabantse Veghel is er wel een van de buitencategorie. Ze is geheim agente, werkt voor buitenlandse mogendheden en grote multinationals. Ze is een superhacker die in de cyberwereld bekendstaat als Wonder Woman. Ze heeft verstand van *high finance*, van fraude, van internationale criminaliteit. En ze weet alles over de geheime uraniumvoorraden van Iran, en van de geheime broncodes van softwarebeveiligingsbedrijf Kaspersky. Kortom: een droomvriendin voor een ietwat excentrieke en wereldvreemde zakenman.

Het probleem is echter dat Van Rijbroek dit alles al-

leen maar is in haar eigen fantasiewereld. Ze heeft haar spannende levensloop en haar spectaculaire carrière in de internationale spionnenwereld geheel uit haar duim gezogen. Maar deze meestermanipulator is met succes in Sanderinks hoofd en in zijn computer gekropen. Van daaruit regeert ze zijn wereld. Met rampzalige gevolgen voor hem en zijn bedrijven.

Ik volg dit verhaal vanaf het begin: het kort geding op 3 april 2019 bij de rechtbank Almelo. Daar werden de namen van de drie hoofdpersonen voor het eerst aan elkaar gekoppeld: Gerard Sanderink, zijn ex-vriendin Brigitte van Egten en zijn nieuwe vriendin Rian van Rijbroek. Die rechtszaak leek toen nog op een vrij gênant moddergevecht in de relationele sfeer. Maar hij groeide uit tot een verbijsterende journalistieke rollercoaster, waar ik uiteindelijk tientallen artikelen over schreef, van rechtbankverslagen tot beschouwingen tot grote onderzoeksverhalen. Want deze zaak is het niveau van een privéruzie allang ontstegen.

De onthutsende metamorfose die de multimiljonair onderging onder invloed van zijn nieuwe vriendin heeft namelijk potentieel grote maatschappelijke impact. Want iedere Nederlander heeft elke dag wel een keer te maken met het zakelijke imperium van Gerard Sanderink. Zijn ICT-bedrijf Centric verwerkt elke dag enorme stromen gevoelige data over ons leven en onze financiën. Centric beheert bijvoorbeeld voor 185 gemeenten de systemen voor zaken als paspoorten, geboorteaangiften en belastingen. Het bedrijf werkt ook voor de Sociale Verzekeringsbank, die verantwoordelijk is voor uitbetaling van onder meer de kinderbijslag en de AOW. De Nederlandsche Bank laat haar datacentra beheren door Centric. En dan werkt het bedrijf ook nog voor ziekenhuizen, zorgverzekeraars, winkels,

transportbedrijven en pensioenfondsen.

Daarnaast is Sanderink de baas van ingenieursbureau Antea en bouwbedrijf Strukton, twee ondernemingen die een belangrijke bijdrage leveren aan de infrastructuur van Nederland. Ze ontwerpen, bouwen en onderhouden onder meer bruggen, wegen, overheidsgebouwen, tunnels en spoorwegen.

Sanderinks ondernemingen opereren dus in het hart van de Nederlandse digitale en fysieke infrastructuur. De stabiliteit van deze bedrijven is essentieel voor het functioneren van ons land. Jarenlang was dat geen punt van discussie. Gerard Sanderink was in zijn eentje de baas in zijn imperium. Hij hoefde niet te dansen naar de pijpen van op winst beluste aandeelhouders. Hij liet zich niet afleiden door hypes. Hij leidde geen dubieus jetsetleven. Degelijker kon niet.

Maar de laatste drie jaar ziet de buitenwereld een man die volledig het spoor bijster is. Zijn geest wordt beheerst door angsten en wanen, achter iedere tegenspraak vermoedt hij een complot. Sanderink laat zich door niemand meer corrigeren, hij gelooft alleen nog in zijn eigen waarheid. Wie kritiek op hem heeft wordt ontslagen. Rechtere lijke vonnissen legt hij naast zich neer. Want, zo snauwt hij zijn omgeving regelmatig toe: 'Er is er hier maar één de baas!' Maar wie is dat eigenlijk? Is dat Sanderink, of is het de vrouw die tegenwoordig zijn waarheid inkleurt? En welke rol krijgt zij na zijn dood in zijn bedrijven? Daar zou Nederland zich grote zorgen over moeten maken.

Een waargebeurd verhaal kent vele versies, afhankelijk van wie ernaar kijkt. Ik heb de mijne zo veel mogelijk gebaseerd op feiten. Daarvoor had ik de beschikking over vele honderden e-mails, documenten en geluidsopnames van di-

verse bronnen. Een deel daarvan gebruikte ik al eerder voor mijn artikelen in *Dagblad Tubantia*, maar veel materiaal bleef ongebruikt, omdat het geen actualiteitswaarde had. Daarnaast heb ik voor dit boek ook weer nieuwe bronnen aangeboord. Steeds meer mensen waren bereid om over hun ervaringen te praten, omdat ze vinden dat dit verhaal maatschappelijk zo relevant is dat het in de openbaarheid moet komen.

Bijna iedereen wilde anoniem blijven. Gerard Sanderink heeft de afgelopen jaren laten zien dat hij bereid is om mensen kapot te procederen en de praktijk in de rechtszaal bewijst dat hij inderdaad tot het uiterste gaat om zijn vermeende gelijk te halen. Mijn bronnen zitten niet te wachten op jarenlange juridische procedures, die een mens financieel en geestelijk aan de rand van de afgrond kunnen brengen. Daarom heb ik hun wens anoniem te blijven gerespecteerd. Waar nodig heb ik namen gefingeerd; die zijn te herkennen aan een * erachter.

Wat ik in alle gesprekken zeer waardeerde: mijn bronnen schetsten geen eenzijdig beeld van Sanderink. Velen van hen spraken met respect, vaak zelfs met veel genegenheid, over hem. Ze zijn zonder uitzondering geschokt en verdrietig over de dramatische val van deze bijzondere man.

Sanderink zelf wilde niet met mij in gesprek, Rian van Rijbroek ook niet. Ik heb het ze vanaf begin januari 2022 herhaaldelijk gevraagd, ook via hun advocaat mr. Paul Acda, maar ik kreeg geen enkele reactie, zelfs geen berichtje dat ze niet wilden praten.

Uiteindelijk liep ik eind maart mr. Acda tegen het lijf bij de rechtbank in Almelo, waar Gerard Sanderink voor de politierechter moest verschijnen. Sanderink zelf was er niet, maar ik kon mr. Acda daar wel op de man af vragen waarom hij en zijn cliënten niet reageerden op mijn ver-

zoeken. Volgens Acda hadden ze mijn mails wel gelezen, maar hadden ze er in overleg voor gekozen om ze niet te beantwoorden. Ik heb mr. Acda daar gezegd dat zijn cliënten nog een week de tijd hadden voor een reactie. Twee dagen na het verstrijken van die termijn ontving ik tot mijn verrassing een brief van alweer een nieuwe advocaat van Sanderink, mr. Van Tilborg. Hij eiste namens zijn cliënten inzage in de concepttekst van het boek en de mogelijkheid tot een reactie. Hoewel de tijd daarvoor eigenlijk ontbrak (ik had de deadline niet voor niets genoemd) kregen Sanderink c.s. die gelegenheid, met een uiterst strakke nieuwe deadline. Ik heb niets meer van hen vernomen.

Om hun geluid toch te laten horen in dit boek heb ik zo veel mogelijk informatie verzameld uit juridische stukken en uit verstuurde mails die via procedures openbaar zijn geworden. Dat geeft geen compleet beeld, maar het biedt wel waardevolle inzichten in hun standpunten en hun manier van denken.

Ook topmannen Herman Spenkeliink van Strukton en Aike Schoots van Centric en Strukton reageerden niet op mijn verzoek. Van de laatste is de weigering wellicht begrijpelijk: hij is inmiddels ook gedagvaard vanwege zijn rol in deze geschiedenis en dan is het meestal onverstandig om vooraf de publiciteit te zoeken. Maar ook hun toelichting op gebeurtenissen in beide bedrijven ontbreekt dus in dit verhaal. Het zij zo.

Ondanks mijn uitgebreide research kan ik in dit boek dus niet op alle vragen een sluitend antwoord geven. Er zijn nog een heleboel open eindjes, en ik heb nog een aantal onderzoeken lopen waarin essentiële puzzelstukjes ontbreken. En er lopen nog juridische procedures die beslist tot nieuwe inzichten zullen leiden.

Ik heb dit boek kunnen aanpassen aan de laatste stand

van zaken tot donderdag 14 april, op die dag moest de definitieve tekst volgens afspraak naar de drukker. Voor het vervolg van het verhaal vanaf die datum verwijst ik de lezer graag naar de media, die nog lang niet zijn uitgeschreven over deze saga.

Ik ben veel dank verschuldigd aan Cecilia Schouten en Sandra Wouters van Uitgeverij Business Contact, die dit avontuur met mij aandurfd en die me tijdens het hele proces steunden met goede en positieve feedback. Ik ben ook de mensen dankbaar die me de afgelopen jaren hielpen bij de research en het schrijven van mijn artikelen: de mannen van Northwave Cyber Security voor hun onschatbare cyberhulp bij diverse onderzoeken; Pim Dikkers van het *Brabants Dagblad*, die onderzoek deed naar Van Rijbroeks jeugd in Veghel; Gerben Kuitert, mijn collega op de nieuwsdienst van *Tubantia*, die Gerard Sanderink veel langer en beter kende dan ik; mijn chef Raymond Korse, die een fantastische sparringpartner is; bedrijfsjurist Marc van Breda van DPG Media voor zijn waardevolle adviezen; en natuurlijk mijn hoofdredactie, Martha Riemsma en Paul Berkhout, die ondanks de vele beschuldigingen aan mijn adres en dreigende rechtszaken vierkant achter me bleven staan en vertrouwen bleven houden in mijn aanpak.

Het schrijven van dit boek was niet mogelijk geweest zonder de steun van mijn omgeving: mijn geweldige collega's van de nieuwsdienst van *Tubantia* gaven me alle tijd en ruimte voor dit bijzondere project. En mijn liefste Benno liet me vliegen, en hield me op de goede momenten met twee benen op de grond.

Angelique Kunst, april 2022

Een aparte

Hij is nauwelijks zichtbaar onder de dunne deken. De zachte, regelmatige ‘piep’ van de hartbewakingsmachine verraadde dat er wel degelijk iemand in het bed ligt. Maar zo klein, zo tener. Een kind? Op het nachtkastje staat een dienblad met een typische ziekenhuislunch: twee boterhammen, een glas melk. Onaangeroerd. De verpleegkundigen weten nauwelijks wat ze met deze patiënt aan moeten. Hij is zesentwintig maar weegt nog geen 40 kilo. Dat is zelfs voor zijn kleine postuur veel te weinig. Eten wil hij niet, praten ook niet. Iets vreet aan hem – maar wat?

De jongeman in het ziekenhuisbed is bang. Bang voor de slangen en draden die hem vastleggen aan machines. Bang voor het eten op zijn nachtkastje. Bang voor de toekomst. En vooral bang dat zijn vader toch gelijk had. Zijn vader, die altijd meer zag in zijn oudere broer Jan. Die was slim en sterk en verstandig. En hoewel het traditie was dat de oudste zoon de boerderij zou voortzetten, zou het bij de Sanderinks anders gaan. Jan mocht studeren – er was immers nóg een zoon. Al was het de vraag of hij, Gerard, het vierde kind in het gezin van zes, wel geschikt was voor het boerenwerk. Al van kinds af aan was hij klein en tener. Dat was niet het juiste postuur voor het zware werk op de Twentse boerderij: ploegen, maaien, hooien en melken.

Toch zag meneer pastoor zijn toekomst als boer blijkbaar wel zitten. Met een autoriteit die in de jaren vijftig op het katholieke platteland van Twente volstrekt vanzelfsprekend was, had hij moeder Sanderink wijsgemaakt dat

de kleine Gerard echt niet naar de kleuterschool hoefde: ‘Nergens voor nodig, dat jong heeft op de boerderij mogelijkheden zat om zich te ontwikkelen.’ Met als gevolg dat hij alleen Twents en geen woord Nederlands sprak toen hij naar de lagere school ging. Dat zette hem meteen op achterstand, want leer maar eens lezen en schrijven in een taal die je niet spreekt. Geen wonder dat ze hem voor dom versleten, zijn leerkrachten net zo hard als zijn klasgenootjes. Drie keer was hij voorwaardelijk overgegaan, iedere keer opnieuw moest hij bewijzen dat hij wél goed genoeg was.

Als zijn oudste zus Riet niet had ingegrepen was dat zijn leven geworden, beseft hij nu. Op zondag naar de Drie-eenhedenkerk in Oldenzaal en verder zeven dagen per week sloven op de boerderij, met altijd die kritische ogen van vader in zijn rug. Vader, die hem altijd liet merken dat hij hem eigenlijk niet geschikt vond. Die zei dat hij niet met de beesten kon omgaan. Die altijd Jan om hulp vroeg, nooit hem. Dat hij niet volop mee hoefde te werken vond hij niet erg, maar zijn vaders kritiek stak wel.

Gelukkig had zijn oudste zus het goed gezien. Riet bepleitte dat haar kleine broertje net zo goed als Jan een opleiding verdiende. Het pleidooi was bij moeder in goede aarde gevallen. Zij was ambitieus, wilde dat haar kinderen vooruitkwamen in het leven. En zij wist ook wel dat het met hem niks zou worden op de boerderij. Omdat moeder altijd het laatste woord had mocht het. Niet naar de hbs, zoals Jan, maar naar de mulo.

Hij rilt onder de dekens als hij daaraan terugdenkt. Vreselijk was het daar. Op de lagere school had Jan hem altijd beschermd tegen pestkoppen, op de mulo stond hij er alleen voor. Vrienden had hij niet, hij was een eenling en ze moesten altijd hem hebben. Hij droomde vaak dat hij het

ze betaald zou zetten. Dat hij directeur zou worden van de melkfabriek en dan de baas zou zijn over al die rotjongens, die dan hun melk aan hem moesten verkopen. Daarvoor moest hij doorleren op de hts in het Friese Bolsward, daar hadden ze de studie voedingstechnologie.

Op zijn zeventiende voor het eerst weg van huis... Hij had er als een berg tegen opgezien. En het was inderdaad een worsteling geweest. Het kosthuis was zo anders dan hij thuis gewend was, en door zijn zware Twentse accent en wantrouwige houding vond hij nauwelijks aansluiting.

Maar nu, piekerend in dit ziekenhuisbed, realiseert hij zich dat hij daar in Friesland voor het eerst iets van zelfrespect had gevonden. Hij herinnert zich de ontgroening, waarbij de nieuwe studenten naakt in de gracht moesten springen. Hij had het vertikt. Niet uit angst of uit schaamte, maar omdat hij zich niet belachelijk wenste te maken. Toen in de maanden daarna bleek dat hij een van de betere studenten was, was het respect van zijn medestudenten gegroeid. En daarmee veranderde ook het beeld dat hij van zichzelf had. Zelfs zo ingrijpend, dat hij daarna een studie aandurfde aan de Technische Hogeschool Twente. Maar of dat nou zo'n gelukkige keuze was?

Hij weet het niet meer. Hij heeft het gevoel dat alles in zijn leven mislukt. Ja, de studie elektrotechniek was hem goed afgegaan, hij was in drieënhalf jaar klaar. Werk vinden was daarna ook geen probleem geweest. Slimme oplossingen bedenken voor machines in bedrijven, dat kon hij wel. Maar het was niet wat hij wilde. Het enige wat voor zijn gevoel wel gelukt was, was het ontlopen van militaire dienst. Hij kon nog steeds panisch worden bij de gedachte aan zo'n groep stoere mannen die gedwongen waren om de hele dag met elkaar op te trekken. Alles, werkelijk álles had hij ervoor overgehad om daar onderuit te komen. En

zijn redding was zijn gewicht. Als je minder dan 60 kilo woog werd je afgekeurd, had hij gehoord, en dus werd dat zijn streven. Hij was al tenger, maar om zo dun mogelijk te blijven liep hij altijd naar school met een zware rugzak om. Als de hele familie 's middags aan de warme maaltijd zat ging hij het veld in, op zoek naar wortels. Die vulden zijn maag, maar je werd er niet dik van.

Hij dacht altijd dat dun zijn ook gezond was. Maar hoe komt hij dan hier, in dit ziekenhuis? De dokter had een heel verhaal gehouden, dat er iets niet goed was met zijn hart. Maar hoe het precies zat? Iets met hartritmestoornissen, met kalium in zijn bloed. Het woord hartinfarct was gevallen. En de dokter zei ook dat hij meer moest eten. Hij kijkt met walging naar de boterhammen op het nachtkastje. Er zit boter op. Daar word je dik van, dat eet hij niet.

Halverwege de jaren zeventig geeft niemand een cent voor de toekomst van Gerard Sanderink. Hijzelf al helemaal niet. Onzekerheid en angst beheersen zijn geest, anorexia sloopt zijn lichaam. Vader ergert zich aan de zwaktes van zijn zoon, laat hem geregeld merken dat hij hem niet voor vol aanziet. Als moeder dat ziet springt ze voor hem in de bres; ze ziet zijn geworstel met lede ogen aan. Ze zou haar jongste zoon het liefst de hele dag onder haar vleugels houden, want ze ziet heel goed dat hij een 'aparte' is, zoals dat in goed Twents heet. Hij kan absoluut niet voor zichzelf zorgen.

Wat was ze blij geweest toen hij tijdens zijn hts-studie stage moest lopen: vanwege de reisafstand trok hij toen een paar maanden in bij zijn oudste zus Riet, in Assen. Daar was hij tenminste in vertrouwde handen. En nu woont hij weer thuis, al is hij doordeweeks hele dagen weg voor zijn werk. Ze ziet hem nauwelijks, hij werkt veel te hard, gaat

's morgens vroeg weg en komt 's avonds laat thuis. Hij heeft een keurige baan, verdient genoeg. Maar ze voelt dat het hem niet gelukkig maakt. Hij praat niet, eet nauwelijks. Wat moet er toch worden van dat jong?

Gerard Sanderink, boerenzoon uit Lemselo, kan op dat moment nog niet bevroeden dat zijn redding nabij is. Er is namelijk een revolutie op komst die zijn leven richting gaat geven. Begin jaren zeventig is de microprocessor uitgevonden, een chip die alle rekenkracht van een computer samenbrengt op een klein schijfje. Waar computers voorheen enorme kasten waren, passen ze nu op de hoek van een bureau, en ze zijn ook nog eens veel betaalbaarder geworden. Daardoor raast er halverwege de jaren zeventig een automatiseringsgolf door het Nederlandse bedrijfsleven: dankzij computers kan er sneller, goedkoper en nauwkeuriger worden gewerkt, en niemand wil die boot missen. Maar in die heel nieuwe branche zijn er nog maar weinig mensen die snappen hoe je dat doet, computers laten werken voor je bedrijf. Sanderink blijkt een natuurtalent in programmeren.

Drie jaar na zijn hartaanval wordt hij aangenomen bij een van de eerste automatiseringsbedrijven van Nederland: BSO, van de onorthodoxe ondernemer Eckart Wintzen. Die ziet wel wat in de noeste werker uit Twente. Hij herkent zijn analytische geest, zijn praktische instelling en zijn vooruitziende blik. Wintzen stuurt hem naar grote, complexe projecten door het hele land. Dat geeft echter logistieke problemen: vanuit Lemselo is de rest van Nederland erg ver. En woonruimte zoeken in het midden van het land is ondenkbaar: Sanderink heeft geen benul van wassen, koken of schoonmaken. Persoonlijke verzorging interesseert hem niet. Zijn ouders weten dat, en zijn broer en zussen